

Vùng ven biển cần tôm và rừng ngập mặn

Tóm lược chính sách của dự án ALEGAMS

ALEGAMS là dự án Đánh giá tác động học tập của Trò chơi đóng vai về thái độ của các bên liên quan hướng đến nuôi tôm bền vững ở Đồng bằng sông Cửu Long, Việt Nam

12/2018

BỐI CẢNH

Đồng bằng sông Cửu Long có dải rừng ngập mặn chạy dọc theo bờ biển. Đằng sau những dải rừng là rất nhiều ao nuôi tôm đang hiện hữu, điều đó góp phần gây ô nhiễm và nguy cơ truyền dịch bệnh từ ao này sang ao khác. Ngoài ra, sự biến động thời tiết đe dọa đời sống người dân vùng ven biển. Lũ cao hơn và xuất hiện thường xuyên hơn phá hỏng hệ thống đê điều và làm suy giảm chất lượng nước.

Rừng ngập mặn đóng vai trò quan trọng trong việc làm giảm nhẹ thiên tai. Rừng mang đến sự bền vững cho hoạt động nuôi tôm, đánh bắt và cả sinh kế khác trong vùng đều nhận được nhiều lợi ích.

Gần đây, chính quyền địa phương hỗ trợ phát triển mô hình nuôi tôm thâm canh, điều đó sẽ làm gia tăng rủi ro cho hệ thống rừng ngập mặn. Sự mâu thuẫn giữa bảo vệ vùng ven biển và phát triển kinh tế bị thách thức bởi sự bùng nổ về dịch bệnh, ô nhiễm công nghiệp và đô thị là những vấn đề rất khó quản lý.

Tóm lược định hướng chính sách này nhằm cung cấp thông tin cho những nhà hoạch định chính sách ở cấp quốc gia và cấp tỉnh ở Việt Nam, bao gồm những người quan tâm đến sự phát triển ngành thủy sản, bảo vệ vùng ven biển và bảo tồn rừng ngập mặn.

Vuông thâm canh ở Trà Vinh

Vuông tôm – rừng ở Long Khánh, Trà Vinh

TÌM KIẾM NHỮNG GIẢI PHÁP

Từ năm 2015 đến 2018, Đại học Cần Thơ, Đại học Wageningen, và Tổ chức Liên minh Bảo tồn Thiên nhiên Quốc tế (IUCN) đã cùng hợp tác với tỉnh Bến Tre và Trà Vinh, Việt Nam.

Dự án ALEGAMS nhằm góp phần bảo tồn rừng ngập mặn và phát triển hệ thống nuôi tôm bền vững. Đặc biệt, nhóm dự án đã phát triển các công cụ hỗ trợ ra quyết định cho nông dân và các nhà lập chính sách.

Dự án ALEGAMS đã cung cấp:

- Một (bảng) trò chơi mô phỏng bốn mô hình nuôi tôm với mục tiêu hỗ trợ người chơi (là người nuôi tôm) học tập và nhận thức tốt hơn về ảnh hưởng của yếu tố tài chính đến việc ra quyết định của họ;
- Kết quả mô phỏng trên máy tính dựa trên kiến thức của người nuôi và tính hợp lý của mô hình nuôi tôm, giúp cho người lập kế hoạch tìm ra các chính sách và phát triển các kịch bản.

NHỮNG KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU QUAN TRỌNG

Kết quả từ trò chơi thực hành nuôi tôm giỏi

- ✓ *Càng chơi nhiều, nông dân càng ít thua lỗ và lợi nhuận nhiều hơn.*
- ✓ *Nông dân nhận thức được rủi ro của việc nuôi tôm chuyên thâm canh.*
- ✓ *Nông dân học hỏi lẫn nhau thường xuyên hơn và nhận được tư vấn từ đại lý giảm đi.*

TRÒ CHƠI ĐÓNG VAI (RPG)

Bảng trò chơi mô phỏng hệ thống bốn mô hình nuôi tôm chính của đồng bằng sông Cửu Long gồm:

- Quảng canh cải tiến (*Quảng canh*);
- Thâm canh tôm sú (*Tôm sú*);
- Thâm canh thẻ (*Tôm thẻ*);
- và Tôm rừng (MMS).

Trò chơi cho phép người chơi/nông dân:

- ✓ Thực hành hệ thống nuôi kết hợp (Hybrid), ví dụ như nuôi *Tôm sú* hoặc *Tôm thẻ* trên phần đất nuôi *Quảng canh* hoặc *Tôm rừng* của họ. Tuy nhiên, hộ nuôi *Tôm rừng* cần phải giữ lại phần nửa diện tích đất có rừng.
- ✓ Đầu tư kỹ thuật nuôi tôm để giảm rủi ro, hoặc có thể mua thêm hoặc bán đất hiện có.
- ✓ Trở thành thành viên của tổ hợp tác hoặc nhóm nông dân (hợp tác xã) để tăng lợi ích.

Kết quả của Mô hình Đa tác tử

- ✓ *Nuôi tôm thâm canh làm giảm tiềm lực tài chính và tăng cơ hội bị phá sản.*
- ✓ *Dưới các kỹ thuật nuôi hiện nay, mô hình nuôi tôm thâm canh gần như đã đạt được sản lượng và thu nhập tối*

MÔ HÌNH ĐA TÁC TỬ (ABM)

Mô hình đại diện cho nông hộ nuôi tôm riêng lẻ trên bản đồ GIS, mô phỏng tác động của môi trường và sự thay đổi chính sách lên các hoạt động nuôi tôm, lựa chọn hệ thống nuôi và việc sản xuất ở 3 địa bàn nghiên cứu. Đối với bốn hệ thống nuôi tôm, việc sử dụng mô hình ABM khám phá ba kịch bản như sau:

- (1) Xu hướng hiện tại của nuôi thâm canh và bảo tồn rừng ngập mặn,
- (2) Tác động của biến đổi khí hậu,
- (3) Kịch bản hệ thống nuôi hữu cơ.

Mô hình ABM mô phỏng chi tiết quá trình ra quyết định hiện tại của nông dân và các hệ quả. Mô hình cho phép mô phỏng sự phát triển của việc sử dụng đất (xem hình), số lượng người nuôi/vuông tôm, tổng năng suất tôm và tổng doanh thu.

Sau khi nghe hướng dẫn, người chơi game ở Bến Tre tham gia nhiệt tình, vui vẻ.

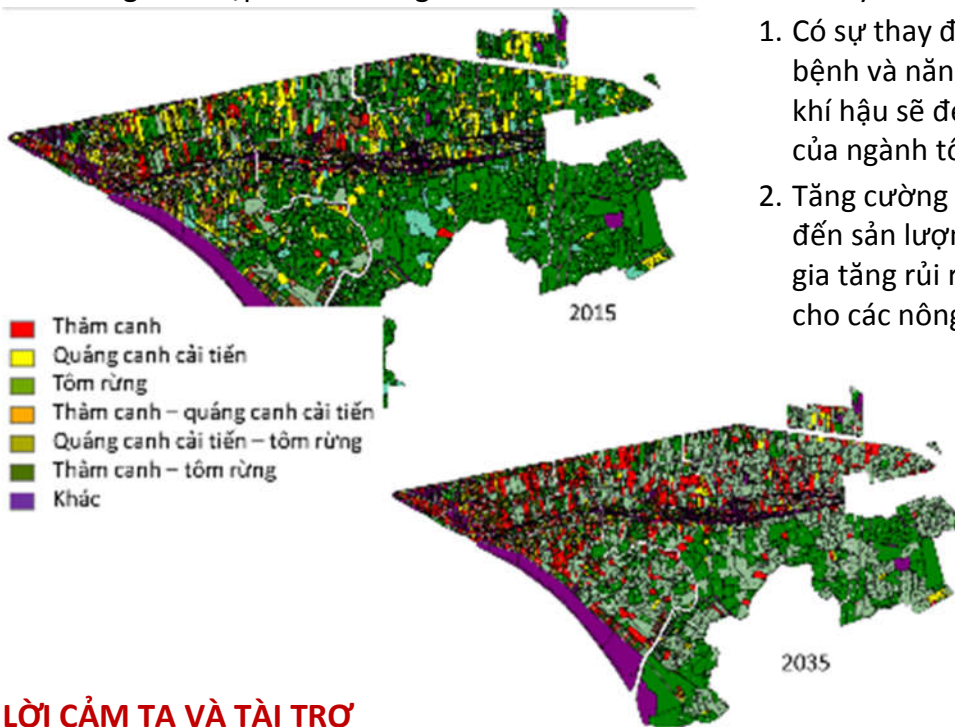

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

MỘT SỐ ĐỀ XUẤT

VỀ TRÒ CHƠI ĐÓNG VAI (RPG)

- ✓ Trò chơi giúp người dân nhận ra mức độ rủi ro khác nhau giữa các mô hình và khám phá những tác động lâu dài từ quyết định của họ đến ao nuôi.
- ✓ Trò chơi có thể hỗ trợ người ra quyết định và nhà hoạch định chính sách hiểu rõ hơn động thái và điều kiện của địa phương cũng như thái độ, nhu cầu và định hướng của người nuôi.
- ✓ Trò chơi tạo không gian học tập và trao đổi thông tin giữa nông dân, và có ích cho các chương trình tập huấn cho người nuôi tôm.

LỜI CẢM TẠ VÀ TÀI TRỢ

Hoạt động được triển khai bởi dự án ALEGAMS tài trợ từ năm 2014 từ chương trình Chương trình Thách thức toàn cầu về Lương thực và Kinh tế của Quỹ Khoa học Hà Lan (NWO) và Tổ chức IUCN. Nhóm ALEGAMS gửi lời cảm ơn đến nông dân đã tham gia vào trò chơi và khảo sát, cũng như cán bộ của các tổ chức, cơ quan nhà nước và trường Đại học đã hỗ trợ dự án.

LIÊN HỆ:

Đại học Cần Thơ: tpha@ctu.edu.vn (Trò chơi đóng vai - RPG); vpdtri@ctu.edu.vn (Mô hình đa tác tử - ABM).
Đại học và Nghiên cứu Wageningen: rominarodela@hotmail.com (RPG); arend.ligtenberg@wur.nl (ABM).
Liên minh Bảo tồn Thiên nhiên Quốc tế: Andrew.WYATT@iucn.org; Cuong.HOKIM@iucn.org.

VỀ MÔ HÌNH ĐA TÁC TỬ (ABM)

- ✓ Nhà hoạch định chính sách và ra người ra quyết định có thể dùng mô hình ABM để khám phá, chia sẻ và thảo luận về ưu – nhược điểm của các chính sách liên quan đến những thay đổi mong muốn hoặc dự kiến.
- ✓ Mô phỏng kịch nuôi tôm sinh thái kéo theo sự gia tăng diện tích rừng ngập mặn mới.
- ✓ Tập trung vào nuôi thâm canh cần được xem xét lại. Kết quả mô phỏng cho thấy:
 1. Có sự thay đổi nhỏ do rủi ro vì dịch bệnh và năng suất giảm do biến đổi khí hậu sẽ đe dọa đến tính ổn định của ngành tôm;
 2. Tăng cường nuôi thâm canh dẫn đến sản lượng cao hơn nhưng cũng gia tăng rủi ro và gây tổn thương cho các nông hộ.

Sự phân bố giữa các hệ thống nuôi tôm thay đổi dưới tác động thâm canh các chính sách hiện nay từ 2015 đến 2035 ở Trà Vinh (màu xám là khu đô thị và cơ sở hạ tầng)

Hầu hết các chuyến thực địa được thực hiện bởi Cô Tổng Quốc Hiệp và Cô Nguyễn Thị Huỳnh Phượng, cán bộ của trường ĐHTC. Dự án ALEGAMS được điều phối bởi Gs. Ts. Arnold Bregt and Ts. Roel H. Bosma, trong khi Arend Ligtenberg, Erika Speelman and Romina Rodela hỗ trợ về khoa học. Tất cả các thành viên dự án xin gửi lời cảm tạ đến NOW và IUCN đã ủng hộ và tài trợ.

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH